

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2
Hirdetések díjszabás szerint.	

Kritikai levél.

E lapok f. évi 36. számában a mi kath. Státusunk gimnáziumairól szóló referáda keretében arról is szó esik, hogy mivel a nem kath. vallású tanulók vallási oktatása körül sok és súlyos visszaélés és rendtelenség tapasztalható, ezek gyökeres orvoslásául az a konkrét indítvány vetetik szőnyegre, hogy a főhatóság tekintsen el attól a régebbi rendelkezéstől, mely szerint az akatholikus vallásoktatókat nem bocsátja be intézeteibe, és tehát ezentúl ne csak bocsássa be, hanem kötelezze is őket arra, hogy hittani óráikat intézeteinkben tartsák meg, még pedig az igazgatók felügyelete, ellenőrzése alatt, mert ezáltal — már a cikkíró felfogása szerint, — a felpanaszolt összes bajok orvosolva volnának.

Lehetetlen dolognak azonban a logika törvényei szerint lehetséges eredményei nincsenek. Mert nem lehetnek.

Ha a kath. Státus főhatósága intézeteibe nem bocsátja be az akatholikus hitoktatókat, ezt nem teszi „a múlt ábrándképeier”, azért, mert ilyenek nin-

cenek, hanem teszi azért, mert erre az eljárásra a főhatóságot a katolikus jelleg belső természete, éltető principiuma és az igazságnak megalkuvást nem tűrő mivolta kényszeríti, amely úgy a pozitív isteni törvényben, mint az egyház hitegységében gyökeredzik. Ha intézeteinél megköveteli, hogy még az adiphor jellegű tárgyaknál is érvényesüljön a katolikus szellem, minden tekintet nélkül az akatholikus hallgatókra, csak természetes, hogy ezeknek éppen akatholikus szellemben való autonóm oktatására és képzésére a saját katolikus intézeteiben alkalmat rendezni a barakiri logikája volna. Tisztán gondolkozó előtt ez világos. Ám, ha az ember a Nagy Napoléon elvét követi, ebben (chachum à sa pouté) akkor igenis, elvileg lehetséges volna az ajánlott eljárás. De messze túl vagyunk azon, hogy így tegyünk. katolikus téren mindenütt azt keressük immár, mivel tudjuk szorosabbra fűzni a katolikus intézményeket és híveket, a kath. testületi szellem erősítésén, ápolásán fáradozunk. Sem érdekünk, sem kötelességünk az akatholikus hívek és ifjak kinevelése a saját

akatholikus vallási elveikben. Intézetekben szívesen látjuk őket, de az adiphor tárgyaknak katolikus szellemben való kezelését is azért sürgetjük, mert éppen ezáltal akarjuk ezen akatholikus ifjakat a krisztusi világmegváltó eszme tökéletes, teljes tartalmával megismertetni. Ebben a kérdésben ami érdekeltségünket ez a körülmény magyarázza meg; és tehát minden józan testületi politikát, az okos előrelátásnak még a minimálison is alul maradó mértékét is nélkülözniök, ha másképp cselekednénk. Ezek szerint tehát még akkor is, ha tényleg be volna bizonyítható, hogy az indítványozott eljárás által valóban meg fognak szünni a felpanaszolt bajok és valóban be fognak következni a várt eredmények, alkalmaznunk kellene azt az elvet: non licet facere malum, ut eveniat bonum.

De az ajánlott eljárás a törvényesen fenálló intézkedések és a gyakorlati kivihetőség szempontjából is lehetetlen és helytelen.

Magyarországon ugyanis a nemkatolikus felekezeteknek teljes önkormányzatuk van. A törvény kötelezi ugyan

TÁRCA.

Utolsó köny.

Bár zokogni tudnék egész életemben.
Felhagyok már azzal.
Gyorsan száll az idő, — elközelg a jövő.
Majd az megvizsgál. — — —
Ugyis panaszomat még csak kigúnyolnák
Az olyan emberek,
Kik nem tudják mi a keserűség, bánat,
Kik sohse szenvednek.
Bezárom szívembe, a mit keblem érez.
Elzárom örökre
És mosolygó képpel járok, mintha várnék
Nyiló örömökre;
Holott reménységem szemfedőül tettem
Anyám tetemére.
És a sir aljából nem csillog fel soha — — —
Nagy a sírok éjje.

Pedig remény nélkül mily zordon az élet!
Sötét, néma puszta,
Melyen bánat tombol, ha tündér rózsáit
Sirba hervasztotta.
Nem mondom, hogy eltem ilyen sötét puszta,
Sem hogy árva szívem,
Csak bánatot érzett, a mióta anyám
A föld alatt pihen.

De ki látni akar hervadó virágot,
Arcomon meglátja — — —
Hullatja szirmaiát elszállt gyermekségem
Ékes rózsaszála.
Lehullnak a síra, melyen zokogásom
Annyi könyve elfolyt;
Melyen álmodoztam, s az ébredés után
Mosolygott a mennyből.

Most is összejárnám a temetőkertert,
Hátha megtalálnám
Régen eltemetett, édes reménységem
Anyám kereszt-fáján — — —?
De már nem panaszlok, ugyse hallgatják meg
A mit szívem érez.
Elmondom anyámnak, majd ha sirni térek
Hantja keresztjéhez.

—r. —r.

Ének a kis tanítónőről.

A gyermekek sietnek iskolába:
Ilonka, Gizi, meg a csöpp Gabi.
Jaj, mily öröm van! Karjait kitarva
Egy csókkal várja őket valaki.
Fölmotogatnak piciny kezeikkel:
Ki az fehérben, mint egy kis baba?
Az ajtóból néz mosolygó szemekkel:
— Uj tanítónő jött a faluba! —

Körülveszik. Ő maga is még gyermek.
Most rázta le az iskola porát;
Kinek pajzánul ölebe sietnek
Nem tanítónő, — játszó jó barát!
Cicére hívják, szaladnak utána.
S rájuk mosolyg a hófehér baba:
Örömmel mondja e sok kis leánya:
— Uj tanítónő jött a faluba! —

De aztán egyszer — menvén iskolába —
Ilonka, Gizi, meg a csöpp Gabi.
Búsongva néznek szerteszét hiába,
Csókkal nem várja őket valaki.
S szorongó szívvel kérdi a sok gyermek:
Hol van a kedves hófehér baba?
Csönd . . . Kérdésökre harangok felelnek:
— A halál jött a kicsiny faluba! —

Valami történt! . . . Mit tudnának róla
Ilonka, Gizi, meg a csöpp Gabi?
Az életben ez mindeninapi nóta:
Szivecskéjével játszott valaki!
. . . Az iskolából gyermekzajgás hallszik,
Mint gerlebűgés száll a táj felett.
Csönd gyermekek! A fehér baba alszik,
Szegénykének a szíve megrepedt! . . .

Révai Károly.

őket, hogy a saját vallású ifjúságukat, mely a különféle nyilvános iskolákba jár, vallási oktatásban részesítsék, de az oktatás mérvére, módozataira és tehát helyére nézve is, a felekezeti a legteljesebb önkormányzati szabadsággal rendelkeznek. Ezek így lévén, hogyan képzelhető el az, hogy a felekezeti hitoktatók „szorítottassanak rá, hogy a meghatározott időben, és helyen ott (t. i. a kath. iskolában) tartassék vallásoktatásukat.” Mikor a helyet is és az időt is meghatározni és rendelkezni az ő joguk. Hát ha ők nem akarnak bejárni a kath. intézetbe? Hogyan és ki által szorítottassanak rá, mikor a kath. Státus ő nekik nem fölttes hatóságuk, és mikor az állam, amely nekik a teljes vallási önkormányzatot országos törvényben adta meg, éppen ezért, szintén nem szoríthatja őket. Ugyanez a körülmény az oka annak, hogy a lutheránus németül, a gör. kel. oláhul tanít. És zárjelben jegyzem meg itt, hogy én már ezért is, jobban szeretem, ha nem járnak be intézeteinkbe. Föltéve azonban, hogy az egyik felekezeti hitoktatója engedne a szorításnak és bejárna tanítani, a többi meg nem járna be, azt hiszem ebből a rendes fegyelmzésnek sokkal nagyobb hátrányai támadnának, mint a mostani állapotból, amely legalább logikus és amelynek kivételmenten fegyelmi hátrányai rajtunk kívül fekvő okokból és tényezőkből erednek.*

Ellenőrizni az akatholikus hitoktatókat és nemzetiségi velleitásaikat számon tartani és korlátozni, a mi igazgatóink még akkor sem volnának képesek, ha az illető hitoktató urak készségesen bejárnának intézeteinkbe. Először nincs rá törvényes jogcímünk, azonkívül fizikai lehetetlenség is. Mert célravezető eljárás csak az lehetne, ha minden hitoktatónak minden óráján eleitől végéig ott lennének. Korrumpálni ugyanis sokkal rövidebb idő alatt lehet, mint nemesíteni. Ez tiszta dolog. Már pedig egyetlenegy óra is bőven elég rá, hogy az arra fogékony ifjak lelkiületét elmaszlagosítsa, aki szeret is, tud is ezzel bánni. Nos, ha éppen ez az egy óra az, amelyen a direktor nem volt ott. Kárhavesztett ezzel egész évi ellenőrzése ugyebár? Meg aztán, ha az a hitoktató éppen az ellenőrző igazgató fülehallatára tanít olyat, ami kifogásolható? Minő megtorló eszközzel, mely hatóság előtt, mi-féle bizonyítékokkal és micsoda praktikus eredménnyel fog élni az a katolikus direktor?

Egy pillanatig sem kétlem, hogy a cikkíró úr, aki mint tanárember jól látja, hogy a mostani állapotból eredő fegyelmi hátrány valóságos fisztula a mi katolikus intézeteinkben, jót kontemplált és azt gondolta, hogy elérhető ez úgy, — ha szerinte, — még egy újabb lépést teszünk előre a tolerancia terén. De valameddig az

állami legiszláció írott és szentesített törvényben nemzetiségi egyházak alakulását nemcsak megengedi, hanem teljes önkormányzatot is ad nekik és p. o. a magyar állameszme iránt ragaszkodóbb görög katolikus papság kérékesztésével, a határozottan ellenséges gör. kel. papságot kongrua címen még tetemes anyagi segélyben is részesíti: ilyen eljárás és ilyen jogi helyzettel szemben annál céltalanabb volna a cikkíró úr által kontemplált eljárás, mert úgy sincs semmi lehetőség arra, hogy a nemzetiségi izgatásnak az ifjúság között saját útján és a magántársaság útján való terjesztését bármely iskolai hatóság gyökereiben elfojthassa s mások hibáért tehát, amiknek okai nem mi vagyunk, a magunk pozitív intézkedéseit, amelyek egyházunk létalapjának részei, ne stigmatizáljuk a múlt ábrándképeinek, hanem álljunk elő azzal a kivihetőbb és radikálisabb eszközzel, hogy a mely katolikus intézetünknel az igazgató és a tanári kar konkrét esetek során arról győződik meg, hogy az egyes akatholikus felekezeti hitoktatók akár az oktatásban való következetes hanyagság, akár a magyar állameszme ellen való izgatás révén súlyos kifogás alá esnek és ezáltal a mi intézeteinkbe járó ifjúságot erkölcsében ronjtják és tehát hazafias szellemben működő intézeteink jó hírnevét súlyosan veszélyeztetik: a testület indokolt felterjesztésére a főhatóság az azon felekezethez tartozó ifjak felvételét a következő tanév elejétől kezdve mindaddig tiltsa le, míg az illető felekezeti a vallásoktatásra nézve megbízhatóbb oktatókról nem gondoskodik. Kénytelen volna vele már a szülők és a társadalom pressziója miatt is és ilyen intézkedés nekünk is jogunkban áll és igazságos is, mert csak a hibásokat sújtja erkölcsi megbélyegzéssel, és egyes esetekben alkalmazva a jogos önvédelem jellegével is bír. Önvédelem helyett azonban ne preskribáljunk öngyilkosságot.

Átadtuk e cikket azon munkatársunknak, aki a kifogásolt sorokat írta s aki most a következő végleges választ adja:

A dolog természeténél fogva már eleve el voltam készülve, hogy soraim kifogások nélkül nem maradnak. Azzal a céllal írtam, hogy talán több oldalról történő hozzászólásokkal a fellemlített tényleges és veszedelmes bajok elhárítására vagy legalább csökkentésére valamelyes elfogadható tanácsokat hallok. Az én intencióm tehát tiszta és nemes volt s éppen a kath. iskola őszinte szeretetéből eredt. Úgy gondolkoztam, hogy iskolánk a mikor kebelébe fogadja a tanulókat: akkor magára vállalja azoknak testi és erkölcsi jölete fölött való teljes örködést is. Aztán a kritikai levél írójától hangoztatott azon elvvel szemben: non licet facere malum, ut eveniat bonum — én a morálisból tanult azon szabályra gondoltam, hogy ha két rossz közül kell választanunk, mindig a kisebbet kell választani. Már pedig az a meggyőződése, miként ezt kifogásolt cikkemben is kifejeztem, hogy a vallásatlanság vagy a vallási közönyösség és züllés sokkal rosszabb, mint akármelyik vallás törvé-

nyeihez való alkalmazkodás. Ebből senki sem következtetheti azt, hogy ezzel a „minden vallás jó vallás” elvét fogadtam volna el.

És mert nem vagyok kis hitű s mert szilárd meggyőződés az, hogy köszkilára épített egyházunkon a pokol kapui sem vesznek erőt — hát annál kevésbé feltehetem egyházunkat, egy pár akatholikus hitoktatótól éppen akkor, a mikor iskolánk falai között vannak. Őszinte lelekkel nemcsak vallom, de tettekkel is közreműködök abban, hogy a kath. testületi szellemet erősítsük és ápoljuk. Ennek érdekében azt is vallom, hogy nem érdekünk, annál kevésbé kötelességünk akatholikus hívek és ifjak kinevelése a saját akatholikus vallási elveinkben. De hát nem is mondtam egy szóval sem, hogy mi oktatassuk ki őket, hanem csupán azt, hogy oktatásukat az iskolai rend érdekében ellenőrizhessük. Az iskolai rend — mondom — és saját fiaink vallás-erkölcsle érdekében. Azt hiszem, hogy ez a krisztusi világmegevaltó eszme tökéletes, teljes tartalmával korántsem ellenkező.

Ezek után megteszem észrevételeimet a kritikai levél írójának azon állításaira, melyeket úgy tüntet fel, mint törvényben gyökerezőket.

Azt mondja, hogy az autonom felekezetek kizárólagos joga van a vallásoktatás helyének és idejének meghatározására. Tagadjuk különösen az utóbbit. — Idő dolgában ugyanis az iskola napi rendjéhez kell alkalmazkodniok. Cifra galiba lenne akkor, ha a vallásórákat a többi tárgyak valamelyikével egyszerre tartanák.

A kritikai levél írója már azért is helytelenek tartaná, ha az akatholikus hitoktatók intézeteinkbe bejárnának, mert a lutheránus németül, a görög keleti oláhul tanít. Itt elfelejtette a levélíró azt, hogy mi éppen hangsúlyoztuk, hogy bejárás esetén ez a körülmény eslenék annál az egyszerű oknál fogva, mert iskoláinknak tanyelve a magyar, tehát az iskolán belül más nyelven tanítani nem lehetne. Sőt éppen iskoláinknak autonomikus jellegénél fogva határozottan követelhetné igazgató Tanácsunk, hogy a gimnáziumainkba járó minden felekezeti tanulóknak a vallástannal kizárólag csak magyar nyelven tanítható. Az ev. ref. status igazgató tanácsa nemrégiben ilyen célzattal felterjesztést tett a miniszteriumhoz és a vallás- és közoktatásügyi miniszter ezt jóváhagyólag tudomásul vette. Nekünk is volna talán autonomiánk, miért ne használnók fel?

Az akatholikus hitoktatók bejárásának lehetlensége mellett azzal is argumentál a levélíró, hogy azok a hitoktatók egyszerűen megtagadnák a bejárást. Hát ezen könnyen lehetne segíteni annak a kimondásával, hogy érvényesnek csak a bejáró hitoktató bizonyítványát ismerjük el.

Ehhez jogunk van, de már a levélíróknak azon javaslatához, hogy iskoláinkból bizonyos időre bizonyos felekezeti tanulókat kiültsünk — nincs jogunk a fennálló középiskolai törvények értelmében addig, a mig azt akarjuk, hogy iskoláinknak meglegyen a nyilvánosság joga.

Végül még tartozom egy dolognak a kijelentésével. Multkori fejtegetésemet nagyrészt akadémikus jellegűnek tekintetem, de azért gyakorlati alkalmazhatóságáról most is meg vagyok győződve.

A levélíróknak tehát a gyakorlati alkalmazhatóság ellen felhozott érveit — a magam ellenérveivel szemben — el nem fogadhatom, ha azonban egyszerűen azt mondja, de aztán be is bizonyítja, hogy javaslatomnak alkalmazása ellenkezik a „kath. jelleg belső természetével... a pozitív isteni törvénnyel”: akkor hódolattal és

tisztelettel meghajlom s írásomat semmisnek tekintem. Éppen azért arra kérek mindenkit, hogy célzatotnak becsületességét senki se vonja kétségbe.

A kath. egyetem. Értesülésünk szerint f. hó 14-én Kolozsvárról egy szakbizottság fog tanácskozni a boldogult Fogarassy püspök hagyatékából Gyfkehérvárt felállítandó egyetem dolgában. Ezzel kapcsolatban alkalmeszerünk találjuk az alábbi sorok közlését:

Prohászkanak a Magyar Sion aug. számában Hanuy könyvére tett megjegyzései bizonyára gondolkodóba ejtik a kath. egyetem ügyének sok barátját. Talán le is lohasztják többeknek lelkesedését. Reánk azt a benyomást tették, mintha nem a pedagógusnak, hanem a tudósnak tollából kerültek volna papírra. Ha kifejezett ker. világnézettel, kész jellemmel volna nálunk ifjaink az Alma mater terméibe, talán örülhetnénk az „acélozás” korszakának, de ki állítja magát ilyen gondolatokkal. Az a bizonyos surlódás, simulás, keményedés csak kész emberekön történhetik. Az egyetemi hallgató négy éven át receptív szerepet játszik, szedi magába az érekszelteket, melyet később acélozni lehet. Ép e receptív korszakot akarná a kath. egyetem magának lefoglalni, hogy kath. intelligenciát lehessen bele állítani az életbe. Hogy az állami egyetemen, a kemény struggle of life-ben jelen esetben struggle of catholic life-ben, kath. életért való küzdelemben hány kifejeletlen egyéniség vesz el az Egyház kárára, mindenki tudja; a kath. egyetemtől bízvást elvárhatjuk, hogyha nem is nevel megannyi O'Connell vagy Malinckrodtot, legalább ad nagyszámú kath. férfit hazai intelligenciánknak. Bennünket is igen bántana, ha a protestans főiskolák egyoldalúsága, szűkkeblűsége venné be magát kath. egyetemünk falai közé, de úgy hisszük elejét lehet annak venni a külföldi kath. főiskolák, pl. a svájci egyetem bajainak tanulmányozásával s rendszerük előnyeinek kihasználásával. Nem akarnók a dialektikát effajta következtetéssel megkínózni: a kath. egyetem egyoldalúvá lehet, tehát félre a kath. egyetem tervével, hanem csak annyit akarunk belőle következtetni: mint minden felszégsgnek, ennek is eleve útját kell majd szegni.

Hogy a pesti theol. facultásnak ki teheti az állam a szürét, nincs kétség. Jogfosztás a hatalom monopoliuma. De hisz ugyanezen monopolium alapján a kath. egyetemet is lefoglalhatja magának, mire tető alá hozták kath. pénzen? . . . Vajjon nem lehetne-e kikerülni e veszedelmet a pesti facultás másirányú továbbfejlesztésével? Pl. magasabb fokú szakképzésre alakítva át a mai — szemináriumnak egy cseppet sem többet érő — hittudományi kart, olyanformán, a hogy Szent-Pétervárról van egy főiskola az oroszországi jelebb végzett kath. theologusok számára. Ilyenformán meg lehetne szüntetni azt a rövidlátó hazai rendszert, mely szerint a jelebb növendékeket jó korán elküldik Bécsbe avagy Pestre, s otthon hagyják a gyöngéjét, hogy sohase lehessen a vidéki papnevelőkbe pezsgő tudományos életet vinni! . . .

Azok az érvek, melyek a kath. egyetem mellett szólnak épen hazánkban, a kath. közönség előtt ismerősek, fölösleges e helyütt megismételni őket. Reánk még mindig erősebben hatnak, mint a Prohászka keltette aggodalmak. Nem akarunk azonban már eleve valami intransigens álláspontot foglalni el. A szellemi világban bajos minden eshetőséget, minden lépés következményeit oly pontosan kiszámítani, mint a Sírusrak a délkelebe lépését vagy Halley üstökösének perihelikus gyorsulását. A kath. egyetem nem

célünk, csak eszközünk. Taktika és böles belátás dolga az eszközöket válogatni. Nekünk ez eszköz tetszik, s hazai viszonyaink között többet várunk tőle, mint Hertling, Erhard vagy annak idején Ketteler várt volna a német katolicizmus számára. Különb. jól megjegyezzük magunknak a száműzetésből hazatért Aristides önzetel. szavait: „Közöttünk csak a fölött felelhetik versengés, hogy ki használjont többet nemzetének!”

Dr. B.

Az erd. róm. kath. státus középiskolái.

IV.

Az oktatás mai irányzata rendkívüli súlyt fektet a szemléltetésre. Ez okból intézeteink is törekedtek a rendelkezésre álló átalány felhasználásával az egyes szertárakat, könyvtárakat arányosan vagy a szükséglet szerint gyarapítani. A szaporodás különösen a tanári és ifjúsági könyvtáraknál meglepő gazdagnak mondható; annál kevesebb gondot fordítottak általában a klasszika-filologia, a nemzeti irodalom-történet és a művészeti oktatás körébe vágó szemléltető tárgyakra. Már pedig tekintettel arra, hogy az ilyen természetű szemléltető eszközök a régebbi időben intézeteinknél nem léteztek vagy csak nagyon szűkös: most már hatványozott gondot kellene ezekre fordítani.

A tanári könyvtárak számára az újabb tudományos munkák is kellő gondal választattak ki minden szaktól. Azt csak elnézésnek tekintjük, hogy az egyik gimnázium a tanári könyvtárba helyezte a Dolinay Gy.-féle Tört. Arcképcsarnok-ot, melynek tudományos becsé semmi sincs. Az ifjúsági könyvtárban azonban jó szolgálatot tehet.

Az ifjúsági könyvtárak tovább fejlesztése és pedig gazdag módon, minden intézetnél biztosítva van a tanulóktól beszédett díjak felhasználásával. Azt tapasztaljuk azonban, hogy az ifjúsági könyvtárak használatában, kezelésében még mindig nincs egyöntetűség intézeteinknél. Néhol együtt van az egész könyvtár, másutt két csoportra (alsó és felső osztályok csoportjára), ismét másutt négy felé elköltönözve (első, második, harmadik osztály külön-külön, negyedik—nyolcadik osztály együtt). Mindenesetre szó férhet ahhoz, hogy melyik beosztás a helyes, de mi több évi tapasztalat után most már kezdünk rájönni, (habár egy időben akkor elfogadható okból ennek ellenzői voltunk), hogy a használhatóság, az ellenőrzés és a kezelés megkönnyítése tekintetéből nagyon célszerű volna az ifjúsági könyvtárakat minél jobban, talán osztályok szerint — miként ezt az új Utasítás is alkalmasnak véleményezi — elosztani. Mostanság rendszerint egy tanár kezeli az ifjúsági könyvtárt. Már pedig, hogy mennyi fáradsággal és vesződséggel jár ez a dolog, ezt csak az tudja, akinek része volt vagy van benne. Egy ember sem a tanulók olvasmányait nem tudhatja kellő gondal ellenőrizni vagy jobban mondva irányítani, sem az olvasásra kiadott munkákat beadáskor kellően felülvizsgálni, hogy vajjon nem-e rongálták, firkálták össze úgy, hogy további használatra alkalmatlanokká lettek.

A rendtartás szerint a megrendelendő munkák kiválasztásában ügyszólván minden egyes tanárnak részt kellene venni, (vagy legalább egy vegyes bizottságnak) de a tapasztalat azt mutatja, hogy bizony ez a nem kis felelősséggel járó munka is a különben is megterhelt könyvtárőr nyakába szakad. Igaz, hogy ebben a kényes munkájában van egy eléggé megbízható kalauza a felhivatalos Ifjúsági könyvtárjegyzék, de azért a többek segítségével mégis üdvös volna, mert nem vezetné akkor a könyv-

tárort a könnyen megmagyarázható szakjabeli egyoldalúság vagy egyéni izlés. De a jelentések-ből azt is látjuk, hogy egyik-másik intézetnél erre az — mint mondtuk — eléggé megbízható kalauzra sem támaszkodnak, mert különben nem vették volna be a könyvtárba Jósika M. Könyvelmiek c. regényét s általában Jósikának majdnem minden regényét minden válogatás nélkül.

Az elmondottaknak alapján tehát helyesnek találnók, ha tanári kongresszusunk, mely pár év előtt érintőleg tárgyalta ugyan az ifjúsági könyvtárak kérdését, most már még egyszer felvinné programjába s minden lehető oldalról megvitatta minden intézetnél alkalmazandó egyöntetű eljárást állapotára meg.

Most már bemutatjuk a státus középiskoláiba járó tanulók állapotát minden tekintetben.

A hét középiskolában év végén vizsgálatra állott összesen 2190 tanuló. Legnépesebb volt a kolozsvári főgimnázium 431 tanulóval, második helyen állott a gyfkehérvári (340) és utolsó helyen a brassai 232 tanulóval. Háromszáznál több tanulója volt még a csik-somlyai (317) és a marosvásárhelyi (305) főgimnáziumnak. Vallás szerint róm. kath. volt 1661, tehát a létszámnak majdnem 76%-a; sorban így következtek a különböző vallások: g. kath. (198) 9.04%, ev. ref. (129) 5.89%, i. zr. (94) 4.30%, g. kel. (75) 3.42%, ág. ev. (25) 1.15%, unit. (10) 0.46%.

Egyébiránt a tanulóknak vallás szerint egyes gimnáziumoknál való megosztódását a következő táblázat mutatja:

Gimnázium	Létszám	R. kath.	G. kath.	G. kel.	Ág. ev.	Ev. ref.	Unit.	I. zr.
Brassó	232	146	8	10	3	27	2	36
Csik-Somlyó	317	301	10	—	1	5	—	—
Gyfkehérvár	340	188	43	38	13	14	1	43
Kolozsvár	431	339	57	12	7	8	—	8
K.-Vásárhely	281	203	4	2	—	68	3	2
M.-Vásárhely	305	215	72	7	1	4	1	5
Sz.-Udvarhely	284	269	4	6	—	3	3	—
Összesen:	2190	1661	198	75	25	129	10	94

A vizsgálatot tett tanulók közül 171 állott érettségire s ezt sikerrel letette 150 és többkevesebb időre visszavetett 21. E szerint érett lett az összes ifjúságnak 6.84%-a, az érettségire állottaknak pedig 87.71%-a. Olyan eredménye tekintettel arra is, hogy a visszavetettek majd mindesek három óra maradtak el), mellyel a szülők és a felsőbb tanhatóság is egyáltalában meg lehet elégedve.

Ha a többi tanulók előmenetelét tekintjük, szintén meglepéddel konstatálhatjuk, hogy az eredmény teljesen kielégítő. Sem tulságos elnézést, sem hiába való tulságos szigorúságot nem veszünk észre, hanem a helyes céltudatos középérték szemmel tartását. A hét középiskola összes ifjúságának ugyanis 86.66%-a haladó, ha ilyenek számítjuk az egy elégtelent kapottak 11.46%-át is, a mit joggal tehetünk, mert részint elenyészőnek csekély azoknak a száma, a kik a javító vizsgálatot nem állják ki sikerrel, részint mert a két elégtelent kapott tanulókat teljesen az ismétlők közé soroztuk, holott az ilyenek közül is többen felsőbb tanhatósági engedéllyel javító vizsgálatot tehetnek. És így is az ismétlésre utasítottak az összes tanulóknak csupán 13.19%-át teszik. A haladóknak 6.57%-a a tiszta jeles volt.

Az ismétlésre utasítottak legmagasabb százaléka (18.68%) a marosvásárhelyi, a legkisebb (8.83%) a csik-somlyai gimnáziumban található. Egyébiránt az előmenetel képét egye-

gimnáziumok szerint a következő táblázat tünteti fel:

Gimnázium	Jelés	Hallgatók	Egy- előlegesen	Két és több előlegesen
Brassó	10	168	17	37 (15.94%)
Csik-Somlyó	18	225	46	28 (8.83)
Gyfehérvár	27	211	56	42 (12.35%)
Kolozsvár	32	292	51	56 (12.98)
Kézdivásárhely	30	206	13	32 (11.38)
Marosvásárhely	11	204	33	57 (18.63)
Székelvadászváros	16	197	35	37 (12.96)

Az ifjúság erkölcsi magaviseletével pedig határozottan meg lehetünk elégedve, mert 3-4 súlyosabb esetet leszámítva egyik gimnáziumnál sem fordultak elő komolyabb fegyelmi esetek. Ez a tény a legkésebben szóló bizonyíték intézeteink helyes vezetése és jó szelleme mellett. Pedig a fegyelmezésnek majdnem minden intézetnél igen sok gátoló körülménye van. Így, hogy csak a legfontosabbat említsük, rámutatunk az elszállásolások mizeriáira. Ismeretes dolog, hogy a középiskolákat mindenfelé megtörik a tanulók. Olyan áramlatot látunk, hogy a legszegényebb, alig élhető viszonyok közt levő szülők is, hallatlan áldozatok és erőfeszítés árán is a középiskolákba akarják juttatni esemeteiket. Az ily szegény emberek természetesen a legolcsóbb szállást keresik fiaik számára — a koszt majd csak kikerül a tarisznyából. Ezek az olcsó szállások pedig a legtöbb esetben valóságilag undorító és teljesen egészségtelenek. A szállásadó gazdák pedig semmi esetre sem állanak azon a színvonalon, hogy a kellő felügyeletet gyakorolhatnák a tanulók felett. De nemcsak a legszegényebb osztály van megakadva gyermekei elszállásolásánál, hanem az a középosztály is, mely havonta talán 15-20 frtot tudna áldozni. De igazán megfelelő helyet ezért a pénzért is keveset lehet kapni. Mindez tehát a mellett szól, hogy minden lehető erővel arra kellene törekednünk, hogy valamennyi gimnázium mellett olcsó internátusokat állítsunk fel, a meglévőket, de szünek bizonyultak pedig kellőleg bővítsük ki. Igaz, hogy sokat lehetne vitázni a felett is, hogy vajjon az internatusi nevelés jó-e, célszerű-e, de az olyan emberek, akik a mai külső tanuói életet közvetlenül szemlélőből ismerik, a sok felhozható ellentét ellenére is — az internatusok szükségessége mellett foglalnak állást.

Ezzel be is fejeztük intézeteink ismertetését. Jól érezzük hogy sok tekintetben hiányos, hézagos ez, de hát a részletezést terünk sem engedte meg. Azt is megengedjük, hogy itt-ott tévedtünk, de e tévedések is jók lesznek legalább arra, hogy gondolkodást keltsünk fel. Szándékunk jó volt, tévedéseinkért szíves elnézést kérünk.

EGYESÜLETI ÉLET.

— *Sürgős kérelem az Oltáregyesületek főt. igazgatóihoz.* Minthogy sok-féle tárgyat kell részint beszerezni, részint elkészíteni a jövő évi kiállításra, legyenek szívesek az igazgató urak kérvény alakjában október 15-ig jelezni, mire volna leginkább szükségük. A később érkezett kérvényeket nem vesszük figyelembe. Megjegyzendő, nagy képeket, zászlókat, menyzetet nem adunk. A tagsági díjak beküldésének az ideje is nemsokára itt lesz. *Az igazgatóság.*

— *Az Erdélyegyházmegyei papok misszió egyletébe* beléptek mint rendes tagok: Szenkovits Albert lelkész Királybányáról és Mindszenti György káplán Brassóból. — Pártoló ta-

gok lettek: Erődsi Dávid plebános Tövis, Kovács Károly külvárosi lelkész Nagyszében, Butyka Sándor szentszéki tanácsos plebános Borbánd, Dávid Sándor lelkész Csicsó-Keresztur, és Pannajoth Ferenc plebános Mezősámsond.

— *Tanonc-Otthonokból.* Örvedetesen értesülünk, hogy a kézdivásárhelyi kath. Tanonc-Otthon meg ezen hónapban megkezdte áldásos működését. A Tanonc-Otthon igazgató-vezetője Asbóth J. Viktor a kézdivásárhely-kantai minorita rendház főnöke, róm. kath. főgimn. tanár lesz. Az Isten áldása legyen ezen friss, egyházmegyénk harmadik inasotthonán, — a műlétesítőjén és a felkarolóján — és a tisztességes iparon, melynek szolgálatába szegődtek.

H I R E K.

— *Gróf Zichy Gyula kamarás Gyulafehérvárt.* Ő Szentsége X. Pius pápa szentséges Atyánk szolgálatát tévő pápai kamarása gróf Zichy Gyula apát egy pár napot Püspök urunk látogatása végett városunkban töltött. Örömmel és büszkeséggel hozzuk ezt a tényt olvasóink tudomására, mert gróf Zichy kamarás az örökvárosban igazán a mi, a magyar nemzet öröme és örökös büszkesége.

Öröme és büszkesége, mert az a közvetlen érdeklődés és forró szeretet, mely az apostoli szentszéket az utóbbi időben különösen olyan bensőséges figyelemmel és mintegy kitüntető kegyvel a magyar nemzethez még erősebben hozzá fűzte, ez kizárólagosan csaknem a Zichy kamarás főérdeme. Diplomáciai működésétől eltekintve a római magyar zárandokoknak valóságos lelke, éltető eleme gróf Zichy kamarás Rómában. Volt alkalmunk és volt alkalmunk szerencsésen tapasztalni mindegyik zárandoknak, a kit az isteni Gondviselés Rómába vezérelt — hogy mint rajongó a magyarokért mindenütt, miképpen csinálja a hangulatot számukra, — hogyan keresi fel őket telve szeretettel szállásaikon éjjel nappal mint egy védő angyal örködve fölöttük, mint gyűjti csoportokba és vezeti az örökváros minden részébe gazdag és bő magyarázatok közben, — hogyan röpül ki az óriási római indóházhoz hogy magyar hazafias szeretettel fogadja őket — és az elbucuzás pillanatában megsírassa, könyeket hullasson utánuk.

Most ezen tetőtől talpig mélyen érző vallásos magyar főpap tett városunkban látogatást. Az Isten hozta, az Isten áldja meg jóságáért. Itt tartózkodása rövid ideje alatt sorra járta és püspök urunk kalauzolása mellett megtekintette városunk nevezetességeit, a székesegyházat és kincstárát, a papnevelő intézetet, a Batthyányi-könyvtárt és csillagvizsgálót — és a város külső vidékét — melyekről és különösen Püspök urunk munkásságáról, lángbuzgalmáról — elragadtatva szólott.

Szeptember 10-én Gyulafehérvárról a közeli Mária-Radnára utazott, hogy ott a

Csodatevő Szűz lábainál hálát adjon a jó Istennek a multban nyert kegyelmekért és jóakaró támogatását kérje ki a jövő nagy munkájához is — a honnan aztán nemsokára Rómába fog hazá utazni.

Mi pedig részünkről tiszta szívből kívánjuk, hogy az isteni Gondviselés, a ki magas állásra választotta, vezérelje, nagy diplomáciai ereje mely, ezen kiválasztásra képessé tette, mély vallásos buzgalma és égő hazaszeretete mely, olyan szorosán hozzánk kapcsolja, növekedjék mindig a mi mély tiszteletünk által és soha meg ne fogyatkozzék, hogy így aztán az apostoli szentszéknél sokáig nemzetünk szószólója, öröme, dicsősége, fénye és büszkesége maradjon Gróf Zichy kamarás.

— *Személyi hírek.* Püspök urunk szept. 11-én indult ki székhelyéről a kolozsdobokai esperes kerületbe apostoli bérnakörutjára. A körút öt hétnél tovább fog terjedni és egyike lesz a legérdekesebb körutaknak. A jó Isten vezérelje és tetézze bő kegyelemmel fárastó apostoli nagy munkáját. Kíséretében van: Márton Andor udvari káplán és a többi szükséges udvari személyzet. — Tóth Mike jézustársasági atya, a Jézus szent Szíve Hírnöke és a Virágos Kert szerkesztője Kalocsáról, Báró Apó István Abosfalváról, Radács Jenő az orsz. magy. iparművészeti muzeum igazgatója Budapestről, Vécsey József Aurél báró Sárközről és Dr. Zierer Elek Pécsről mint püspök urunk vendégei városunkban időztek. — Soóthy Gyula lelküigazgató az Erdélyi Oltáregyesületi Lap szerkesztője Ásványból hazá érkezett.

— *Személyzetiek.* Dénes Béla főgym. tanár lelkésznek Borsoda, — Tóth Kálmán hitoktató belvárosi káplánnak Nagyszében, — Truppel Győző káplán a nagyszébeni szt. Ferenc-rendi nővérek leánynevelő és tanítónőképző intézetéhez hitoktatónak s orláti helyettes lelkésznek. — Pellion Ervin alszerpap Sepszi-szt.-Györgyre hitelmzőnek és káplánnak nevezettek ki.

— *Kinevezések.* Csikrákosi Ferencz Imre ideiglenes minőségben Ehedre k-tanítónak kinevezett. Nagy Jolán Kolozsvár kökerti tanító-nő végzetését nyert.

— *Halálozások.* Nagy csapás s még nagyobb veszteség érte Lövete egyházközséget, midőn szeretett papja Daró Alajos, ki kedvelt híveinek 13 évig volt lelkipásztor, itt hagyva nyáját, váratlanul sirba szállt. Szülőhelyére hozta hazá a szeretet, hogy ismert hívei lelki boldogságán munkálkodjék. Meg is tette, odaadó, fáradságot nem ismerő erővel munkálkodott az Ur szülőjében. Szinte-szinte munkaerejének közepette állott elő egy hirtelen bekövetkezett betegség, minek következtében orvosai, rokonai és jó barátai biztatására Budapesten a Szent-István kórházban tartott operációnak alá vetette magát. De a hol javulását remélte, ép ott lelte halálát. Az elhunyt higgadt, egyszerű, szerény és igen kedves ember volt, kit hívei őszinte szívvel gyászolnak. R. i. p.

— *Az irtalmas szívű hazafias olvasó közönség szíves figyelmébe.* Jól tudom azt, hogy a t. e. olvasó közönség minden egyes tagja rögtön tájékozást szerez, mihelyt a címet olvassa, hogy miről lesz szó? Nem is tagadom — de annyit bátor vagyok kijelenteni, hogy nem kérszről, hanem koldulásról van szó. Egy koldus intézet javára csekély alamizsnát vagyok bátor kérni. — 1723 november 24-én boldogemlékü Konigsegyi Lotharis József gróf vezénylő tábornok kegyes jóvoltából létesült a segesvári róm. kath.

iskola. Ezen időtől fogva ezen iskola volt Segesvár város magyarságának — (lévén a tanítás nyelve mindig magyar) — és a katolicizmusnak védőbástyája. Hosszú szép időnek szemtanúja volt ez iskola, melyben hajdan szent. Ferenc fiai, majdan petrinus papok és világi tanerők hintettek el a vallásosság és hazafias szellem magvait. De változott az idő, — a hajdan látogatott iskola semmivé lett az állami és lutheranus iskolák mellett, a három tanerő egygyé olvadt — a 280 növendékből 24 maradt. A jó Isten jóvoltából azonban ugy látszik új korszakra virradtunk! A züllésnek indult iskola új erőre tett szert és négy évi fáradságos munka után az iskola ma 110 növendéket számlál, kiket két tanerő oktat szépre, nemesre, és versenyre kél a hatalmas százsz. luth. és más iskolákkal. Mindennek rendelkezik iskolánk, a mi vallásos és hazafias szellem ápolására szükséges: munkakedv, lelkiismeret, buzgóság, a hiveknek az iskola iránti jóindulata, hisz ezt mutatja, hogy a 12 tanerővel rendelkező hatalmas százsz. lutheranus iskolák mellett gyermekeiket a nyomorúsággal küzdő kath. iskolába küldik, de hiányzik a második fejlődésnek induló iskolának — az anyagi erő, megfelelő iskolaépület, felszerelés stb. 1000 kor. összes jövedelmünk, s ebből kell felszerelni iskolánkat, el látni a szegénysorsu gyermekeket tankönyvekkel, tanerőinket dotálni stb. Jó főpásztorunk kegyes támogatása segített mindez ideig mirajtunk! A jó isten a megmondhatója mennyi küzdelem, fáradság és gonddal tartjuk fenn iskolánkat mint katolicizmusunk és édes hazánk itteni mentősvárát virágos kertjét. Azért alázatos bizalommal fordulok a t. e. olvasó közönséghez s esedezve kérem, hogy magas támogatásával és bármily csekély adománnyal segélyezni kegyeskedjék: nehogy egy részről a bukásunkon már-már előre ujongó ellenséges tábor öröme, másrésztől a mi rettégésünk teljesüljön. Adományokat, legyen az a legkisebb is, Fejér Imre gondnok Segesvár címére alázatosan esd Meisel József plebános.

— **Veni Sancte.** A gyfahérvári főgimnázium f. hó 6-án d. e. vasárnap hívta segítségül az új tanév küszöbén a szent Lelket a székesegyházban. Az ünnepi szent misét Püspök urunk ő méltósága mondta. A szent mise után szöszékre lépett s lelkes megható beszédet intézett az ifjúsághoz. Az ifjúság iránt való végtelen nagy szeretetéről tett tanúságot minden szava, midőn kérte, buzdította az ő fiait, hogy szülőik nagy áldozatait munkássággal, jó magaviselettel igyekezzenek meghálálni. Mely benyomást tett a hallgatóságra a beszédnek vége, mikor Püspök urunk kegyelettel emlékezett meg Heteyi Sámuelről, az elhunyt pécsi püspökről mint egykori lelki vezérééről, s elrözevényülve kért a másnap szentáldozáshoz járulandó tanulókat, hogy imádkozzanak az elhunyt lelkiüdvéért. Az isteni tisztelet után törvényolvasás volt, melynek befejeztével a tanári kar tiszteltgett az igazgatónál, kinek vezetése alatt aztán elment a testület Püspök úr Ó Méltóságához hódolatát nyilvánítani. Ó Méltósága igen kegyesen fogadta a testületet s az igazgató üdvözlő beszédére adott válaszában kitartást kívánt a tanártestületnek nehéz munkájához, melyre Isten áldását kérte. A tanítás külvömben hetedikén vette kezdetét.

— **Erzsébet királyné** emlékére 10-én gyász isteni tisztelet volt a székesegyházban, melyet a meghívott katonaság, az összes hivatalnokai testületek, az oltár egyesület, az iskolák tanuló ifjúsága, zsufolásig megtöltött. A gyász misét Püspök úr ő méltósága végezte.

— **Tanügyi kiállítás rendeznek Erzsébetváros**on Kis- és Nagy-Küküllő vármegyék a szomszédos megyék minden rendű és rangú intéze-

teinek részvétele mellett 1904. május havában. A kiállításra küldhetők mindennemű iskolai felszerelések, a tanítás és nevelés régi és új tanszerrei, írásbeli dolgozatok, rajzok, kézimunkák; gazdasági iskoláktól gazdasági és kertészeti termények stb. A kiállított tárgyak megbírlására a rendezőbizottság külön bíráló bizottságot alakít. A kiállító részére jutalmak, kitüntető érmekek és oklevelek fognak kiadtnak. Minden résztvevő okt. 31-ig a rendező bizottsághoz bejelenti a bemutatandó tárgyakat és aláveti magát a rendező bizottság határozatainak. A rendező bizottság tagjai: Avedik Lukács főesperes plebános, egytanf. a Ferencz József rend lovagja, lovag Ferentheil Henrik áll. főgimn. tanár, Eperjesi Ferencz elemi isk. igazgató.

— **Meghívó.** A gyulafehérvári önk. tüzoltó egylet XXX. éves fennállásának évfordulóját 1903 évi szeptember hava 19. és 20. napjain az alább írt sorrendben megünnepel. Az ünnepi sorrendje: 1903 évi szeptember hava 19-én 1) Estve 1/28 órakor a lakत्याa kivilágítása. 2) Estve 8 órakor gyakorlat. 3) Este 9 órakor tatarodó. Szeptember hava 20-án. 4) Reggel 5 órakor ébresztő. 5) D. e. 10 órakor a tüzoltó-lakत्याa helyiségében diszközgyűlés. 6) Diszközgyűlés után a XXX., XXV., XX., XV., X. és V. éves érmekek és igazolványoknak kiosztása nagy-ságos Novák Ferenc kir. tanácsos, polgármester ur által. 7) Közgyűlés után díszmenet. 8) D. u. 2 órakor gyűlekezés az őrtanyán. 9) D. u. 3 órakor ünnepélyes kivonulás a Népkertben tartandó mulatságra. 10) D. u. 3—6 óráig hangverseny a Népkertben az egyleti zenekar által 11) D. u. 6 órakor tánc kezdete. Kedvezőtlen idő esetén a hangverseny és tánc az Európá Szálló dísztermében fog megtartatni. Hangverseny és tánchoz belépti-díj személyjeggy 1 kor. családjeggy 3 kor. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak. Gyulafehérvárt, 1903. év szeptember hó 1-én. A rendező bizottság.

— **Értesítés.** Dr. Balogh József es. és kir. ezredorvos lakását az eddigi Straubert-féle házból a vasut-utabá a Muzeummal szembe lévő püspöki prefekturába tette át.

HITBUZGALMI ÉLET.

A korona gyűlések a népre való kihátása mikénti eszközléséről.

A papság rendeltetését a Mindenhatónak böles intézkedése folytán anygali ajkak hirdették azon szent. éjjelen, midőn felhangzott az anygali szózat: „Gloria in altissimis Deo, et in terra pax hominibus.” A pap mottoja tehát nem lehet más, mint Isten dicsősége és a világ üdvözítése azon „pax” által, melyet a pap van hivatva elhinteni. A miből önkényit következik a konkluzio, hogy a a pap csakis a Szentlekek vezetésével töltheti be állását Isten dicsőségére, az emberek megszentelésére. Ezen vezetés igazi „gratia” melyet ki kell hogy érdemeljünk, melyért könyörögni kell. Ha hasonlattal élhetek azt mondom, hogy a papság nagy intézményének nagy fundamentuma a gratia, az oldalfalak az ő és új szövetség, a zsinati határozatok, a bolhajtás a corpus juris canonici, a tetőzet pedig a breviarium, rituale stb. Más szóval kettő képezi a papot pappá: a jámborság és tudomány. Vagy nem ezt bizonyítja a a más felekezeti papok szánandó állapota? Például a protestantsoknál lehet tudomány, de hiányzik a jámborság, a görögöknél meg megfordítva.

Gondos Anyának az egyház takarék magtárt állított fel, melyből elláthatja magát az erre

szorult pap. A gratia devotionist egyháza által, tudományt az általa fölszentelt papsága által.

Vagy miért parancsolja sub restitutione a breviarium recitálását? Ut non deficiat gratia et fides. Miért rendeli az egyház az évenkénti koronagyűlés tartását? Ut non deficiat scientia.

De mik a koronagyűlések? Papi tanácskozmányok, melyeken meghatározott kerület lelkeszei összejönnek — tudományos továbbképzés, a belső élet felelevenítése és a lelkipásztori tevékenység ügyeiről való értekezés végett.

Magától értetődik, hogy ezek önkénytesek és parancsoltak — a szerint, a milyen a lelkipásztori buzgóság. Az önkénytes tanácskozmányok keletkezési ideje az egyház keletkezésével esik össze. És ez természetes, mert az apostolok egyházi dolgokban értekeztek egymással. A parancsoltak a 9. században tünnek fel először, és valószínűleg a megyei zsinatokból keletkeztek. E tanácskozmányokat „Calendae” névvel jelölték mert minden hó elsején tartattak meg; legalább erre vall Rikulf püspök rendelete (889). „Sauxcius, ut in inuouaque mense statuta die presbyteri simul conueniant et conuenientes non partis vel potationibus vacent, sed de suo ministerio sermone habent” — mondja Schüch pastoralis. Későbbben egy évben a visszaélések miatt 3—4-szer tartottak, míg 2-re vagy egyre redukáltott. Celja Schüch szerint hármas; 1. tudományos, 2. aszketikus, 3. gyakorlati.

Ha tehát a koronák célja hármas, azt gondolom, hogy az egyház intenciójával nagyon is meg egyező, ha ezen hármas célból nemcsak a papok, de a laikus hivek is meritenek tanulságot a tudományos részből, épüljenek a példák az aszketikusból, és erősödjenek a buzgóságban a gyakorlati által.

A jó kezekben levő hitközség büszkesége a pap, mert ő benne látja a hívő öszpontosulva a kötelességek teljét, ő benne véli feltalálni a tudomány öszszegét.

Innen a buzgó, okos és jó pap iránti tisztelet és becsülés, melynek kifolyása a bizalom. Szomorú azonban a tény hogy ez nincs mindenütt. Igaz, hogy sok „bibí” a hivekben, körülményekben és viszonyokban keresendő . . de valljuk meg, hogy sokszor mi is hibások vagyunk. Tudományunkról és az ebből kifolyó munkásságunkról adunk ugyan életjelhi veinknek predikációinkban, de aszketikus és gyakorlati életmódunkról vajmi ritkán, vagy ha igen, hát csakis hiveinknek van arról tudomása — látja ezt egy hitközség — itél egyről, de nem az öszszéről.

Mily más véleménynyel volna hívő és hitközség, ha látja, hogy állítása és granusítása a sok mende-monda nemcsak alaptalan, de hazug. Erre pedig a laikus hívő könnyen rávezethető és pedig az által, hogy a korona gyűlések-re tartunk csak esperesi székhelyen, hanem rendre minden plebánián; a koronának adjunk külsőleg is egyházas színezetet, vonjuk belé a hívőket; ne álljanak a koronák csupa előadási pontokból, hanem legyen egyházi functióval öszszekötve. Ez által módot nyújtunk a hivőnek, hogy megismerkedjék a pap és koronák hármas céljával. Higgyék meg főuraim, hogy egy ünnepélyes korona gyűlés többet használ, mint sok-sok cifra predikáció. Hogy miért? Megmondom. „A varietas delectat” elvénel fogva a kíváncsiság is viszi a hívőt a templomba, idegen papokat lát, hall idegen paptól predikációt, misét, lát szentségimádó papokat, szent. gyónásukat végző papokat, alkalma van más papnak is meggyönni

1) Ez egy pár kerületet leszámítva minden esperesi kerületben csaknem rendre az egyes plebániákon szokott lenni. Szerk.

stb. Ezért forszírozta a mult évi euch. congressus, hogy a koronákat külső fényvel kel megtartani; és be kell vonni a hiveket.

Egy vázlatot vagyok hátor bemutatni, mely nem szolgálhat ugyan mérvadóul, de nem célszerűtlen vele foglalkozni.

10 pontba foglalom.

1. Az esperesi kerület minden papja köteles koronának résztvenni.

2. Évenként tartassék két gyűlés. Az egyiket husvétii időben, hogy az elmaradtak gyónhassanak; a másikat október havában.

3. Minden gyűlést más és más helyen.

4. Korona gyűlés előtt 1—2 héttel a hiekkben feleléstendő az érdeklődés, a mi a helyi plebános dolga.

5. A korona gyűlés két napig tartson pld. ma délutántól, holnap délutánig.

6. A gyűlést megelőző napon ünnepélyes „Veni Sancte.” Utána a kerület valamelyik tagja, véleményem szerint az, kinek utoljára gyűlés volt — predikál. Predikáció után 1/2 ó. adoratio a néppel — a papság karingben az oltár körül*) s aztán litania. Litanía után közös gyónás — először a papok — azután a hiekek. Vacsora. Vacsora után „szabad lyceum” a nép számára iskolában vagy más helyiségben.

7. Reggel 8 ó. énekes szt. mise assistenciával, mely alatt közös áldozás.

8. 9—10 ó. korona gyűlés. A tárgyak az utolsó gyűlésen meghatározandók, hasonlóan az előadók. Esetleg ezután tartandó a „szabad lyceum.”

9. Rövid ebéd.

10. Vecsernye — újra rövid adoratio, Te Deum.

Enyiből áll a vázlatom. Hogy mennyiben üti meg a mértéket a ftdó koronákra bízom. Szóljának hozzá okoson és bölésen, a kiket ezen üdvös ügy érdekel!!

Külföldömeti.

CSARNOK.

Mily szép az élet . . .

Mily szép az élet, Istenem mily ékes!
Mosolygó mennybolt . . . bárány fellegek,
Az ég szegélye bíborban tündöklök,
Halvány képre pirt festenek.

A fájdalom is harcra kél szivemben,
Derűtséggel viv kemény esatát,
S a könyvek árjából font szép szivárvány
Mosolygó arcomat ragyogja át.

Tövisszúrás volt eddig éltém sorsa,
Barátként jött velem az életen;
Hűségesen, — de nincs köszönet benne, —
Csak bánatot okozott énnekem.

A várt öröm csak ritkán tért szivembe,
De könyvem már gyakori vendég volt:
Midőn kijártam jó anyám sirjára,
Szememben harmatgyöngyként csillogott.

Lehajtvá fõmet hervadó hantjára,
Torát e harmateseppelel áztatám,
S vidor a sziv, ha fájdalmát kiönti . . .
Sirás után öröm mosolyga rám.

Ma névnapom van, nem megyek zokogni,
Hogy itt van õ, azt képzeli szivem,
És firtimet, hogy végig simogatja
Rózsát fakasztó keze, azt hiszem.

Szólok neki kesergõ napjaimról,
Mik eddig értek árvaság miatt . . .
De nem tudok errõl sokat beszélni,
Inkább elmondom boldogságimat.

Öröm között ki vesz panaszt ajkára,
Ki ne feledné, a mit szenvedett —
Feledem én is, mint üldöztek engem;
De érzem, hogy szivem csak szeretett.

Ez érzelem füzött ugy a világhoz,
S ha sajgott néha életem sebe,
A vigságban, — a siron azt kerestem,
Szeretetet, hogy sehem kösse be!

Mily szép az élet, Istenem mily ékes!
Mosoly ragyog a mennyboltozaton — — —
Beszelek veled, jó anyám! s hogy itt vagy,
Kicsiny szivem azzal esititgatom.

—r.—r.

Valami a XVI.—XVII század ünnepeleirõl.

(Folytatás.)

A vacsora látszólag pokoli is volt. Ündorító állatokból állott, de az utálatos külsõ alatt a legválogatottabb és a legizletesebb ételek rejtöztek. A gígyó, gyík, béka, skorpion, denevér s más ilyfajta állatok formájára készített ételt egy ördög szolgálta fel, meg pedig lapáton mindenkinek sorban. Egy másik ördög meg finom bort töltögetett a serlegekbe, melyeknek azonban szintén visszataszító volt a külsejük. Ezen első étek felhordása után, ugy csináltak a dolgot, mintha a vacsorának vége volna s csemegét kívántak. Hoztak is, de az alak itt is visszariasztó volt. Embresontokat tálaítak fel, persze czukorból. Mindez azonban tulajdonképen csak előétkezés volt s ez megtörténvén Plutó újból megparancsolta a kárhözottak kinzását. A gyertyák hirtelen elaludtak, iszonyú zaj, rémületes kiabálás, ordítás, nyögés töltötte be a levegõt. De nem sokáig tartott e borzasztó helyzet, mert gyertyákat gyujtva most már egy fényes szobában találtak magukat, hol díszesen öltözött szolgák hordták körül a gazdag vacsorát. Vacsora után szindarabot adtak elõ, melynek végével hajnalban mindenki sietett, talán elégedetten is a jó mulatság után, haza.

Két egész esztendeig tartottak ezek a mulatságok. Lehet gondolni, hogy ingyen ezeket a dolgokat nem adták, sõt nagyon költségesek voltak. A társaság tagjai közül többen már az egész vagyonukat ráfecsérelték ezen összejövelekre, mert valóságosan versenyeztek a meglepetések, a gazdag étlapok előállításán.

A házi ur aztán egyszer, hogy leckét adjon azoknak, kik tulságosan sokat költöztek ilyen célokra, a következõ módon rendezte a vacsorát, mit õ adott: A téren, a hol összegyülekeztek, a kapun kívül, a homlokzaton olyan alakok voltak láthatók, minők a kórházak előtt szoktak nyomorogni, pl. a felügyelõ, amint a betegetek felveszi, bajaikat vizsgálja. A vendégek nem jöztek zavarba, késõn érkeztek meg s amikor kopogtattak, a kórház felügyelõ egy nagy terembe vezette õket, mely egészen kórháznak tünt fel, ágyakkal s a betegápoláshoz szükséges szerekkel lévén felszerelve. A terem közepén a tüz körül henyelõk és naplopók heverésztek, de a kik szintén a társaság tagjai voltak. Ezek észre sem vették az újonnan jött vendégeket, hanem annál csipösebb megjegyzéseket tettek rájuk, sõt magukra is. A világ legnagyobb gazembereinek címezték azokat, kik minden vagyonukat ilyen pazarlakomákra költik

s kik semmi korlátot nem akarnak látni a fényüzésben, a pompában.

A mondóka végeztével egyszerre csak megjelenik köztük szt. András a betegek védõje s kivetevén õket e terembõl, egy fényes helyre vitte, hol gazdag vacsora várt reájuk. A vacsora végén a szent lelkiükre kötötte, hogy ezután elégedjenek meg évenként egy ilyen vacsorával, nehogy kórházba kerüljenek s ezzel elvált tölük. És ezután csakugyan csak egy vacsorát rendezett évenként a társaság s akkor is inkább szindarabot adtak elõ.

Igen érdekes a nápolyi király Ferdinánd leányának Eleonorának megiszteltetése is Rómában 1473-ban. A pünköshti ünnepeket töltötte ott férjével Esztei Hercules herceggel. A fogadtatás és a lakás tizenegyet szobával, a mit elfoglaltak, bámulatos volt. Vasárnap a pápa fogadta õket, miután ragyogó kíséretükkel szent misét hallgattak. Lakásukra San Sisto bíboros vezette. Délben a termekben egy szindarab végigélvezése után a legpazarabb ebédek egyikében volt részük. Itt egy roppant nagy szekéreny volt s annak tizenkét polca megrakva drága kövekkel ékített arany és ezüst edényekkel. Azonban ezen edényekhez nem is nyultak, pedig a roppant hosszú étlap minden egyes fogását külön arany és ezüst edényekben hordtatták fel. És mielőtt asztalhoz ültek volna, már különféle csemegékkel kínálta meg õket, mit állva élveztek végig s kezüket valódi rózsavízzel mosták meg. Azután következett az ebéd bámulatos ételleivel.

Ebéd alatt mythologiai alakokat képviselõ férfiak és nõk mulattatták a vendégeket. Zene és ének között különféle bohócok léptek fel s mindannyian aranyedényekbõl itták a legjobb borokat. A nagy tálokat egy aranyozott tálcán ötvél elhelyezve aprók hordtatták körül s a felszolgáló inasok nagy számuk mellett is bámulatos rendben ügyeskedtek. Az egész személyzet selyembe volt öltözve. Az udvarmester négyszer öltözött s mind fényesebb és pazarabb ruhákat öltött magára s mindannyiszor az ékszerait, nyakláncait, gyöngyeit és drágaköveit is megváltoztatta.

Másnap azt a zsidót adták elõ, ki Krisztus testét megülötte, azután pedig keresztelő szt. János lefejeztetését. Ezen darabok után pedig következtek az ebédek s a mulatságok hasonlóan gazdag tartalommal.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* **Irodalmi értesítés.** Mint az Ujfalusi (Tódor) József tanár úr által irt és a sajtó alól most kikerült Compendium Theologiae Moralis című munkának kiadója, van szerencsém az érdeklődőknek tudomására hozni, hogy nevezett munka alólírottal kapható; füzve 3 korona, felvászónkötésben 4 kor., erős félbörkötésben 5 korona. A postadíj a megrendelõt terheli. Papp György könyvnyomtató Gyulafehérvárt.

* **Erdélyi Oltáregyesületi Lap I.** évfolyamának mutatványzáma után most megjelent az első száma is gazdag, változatos tartalommal, melybõl kiemeljük a következõket: Meghalt a pápa. Éljen a pápa. Jézus és a gyakori szentáldozás. Tömörüljünk oltáregyesületekké az ellenség támadásaival szemben. Egy kép a régi jó idõbõl. A szeretet rajba (pályanyertes cikk). Hogyan járnak sokan szentmisére? Egyesületi élet. — A lapnak szerkesztését nagy buzgalommal és gondallal Sóóthy Gyula lelkiigazgató (Gyulafehérvárt) végzi. A havi folyóirat ára 2. korona.

*) Ez az eljárás a gyergyói esperesi kerületben legyen hála a jó Istennek évekként ezelőtt behozott és ma is üdvösen virul.

Pályázat.

— *A berecki róm. kath. segédkantors harangozói állás megüresedvén, arra ezen pályázatot hirdetek. Javaldalma: őszkepe 33 kalangya, tavaszkepe 33 kalangya, 15 tere bükkfa, oszpora 66 kor., stola 110 kor., toronyóra jártatásért 160 kor., fuvónyomásért 24 kor., ájtatos alaphól 26 kor., kézi misedijből cirka 20 kor., ugynevezett harangozói kérékből 4—5 kalangya; végre: szabad lakás. A kik ezen állást elnyerni óhajtnak, kérésüket keresztlevél, kántori oklevél, esetleg ezt pótló gyakorlati igazolvány és szolgálati bizonyítványal felszerelve aulirothoz — folyó év szeptember 29-ig nyújtsák be.*

Bereck, 1903. augusztus hó 30-án.

Bálint László.

t. kanonok, főesp. pleb.

ELADÓ

140.000 koronáért

Alvinczhez tartozó 235 kat. hold területű szántó és rét és hozzátartozó letarolterdő-rész, jövedelmhez évről évre bérbeadva fizetés 6500 koronát.

KASSEL ZSIGMOND birtokainak központi irodája Budapest, Dorottya u. 6.

Keil-lakk

legkitűnőbb mázoló-szer puha padló számára.

Keil-féle viasz-kenőes kemény padló számára

Keil-féle fehér „Glasur” fénymáz 45 kr.

Keil-féle arany-fénymáz képekretékeknek 20 kr.

Keil-féle szalmakalap-festék minden színben.

Mindenkor kaphatók:

J. B. Misselbacher sen. cézegnél

Gyulafehérváron.

SAJTOLÓ VAGY BORALMA

50 Waggont vesz és kéri a tisztességes szállítókajánlatok beküldésére a legjutányosabb árak megjelölésével koronában, vagy német márkában.

Cím: **Christian Bernhardt**
Obsthandlung (Gyümölcskereskedő)

Freudenstadt, Württemberg.

Az ezredéves Országos kiállításon kiállítási emmellel kitüntetve, kitűnő izlésért és jeles munkáért.

CSUKA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és czimáda-készítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a biboros herceg-prímás rendelkezései általította ki. — 1877. óta készít papi és polgári ruhákat, birretum, pallium muzezetumokat és czimádákat stb.

Budapest, IV. Papnövelde-u. 8. i. 11. ajtó II. ud.

Czégemet a t. papság figyelmébe ajánlom, törekvésem oda lesz irányulva, hogy megrendelőimet jutányos árak mellett pontos és lelkiismeretes kiszolgálás által teljesen kielégítem.

Használt tankönyvek bekötését a legolcsóbb árban eszközli
Papp György Könyvkötészete
Gyulafehérvárt.

elhetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt használhatassanak, mivel a kellemetlen szag lassu, ragados száradás, mely az olajfestékeknek, az olajlakknak sajátja elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Megkülönböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akáreszak az olajfesték födi be a pallót s egyuttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen befőd minden foltot, korábbi mázolást, stb; van azután:

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra; mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való

Csak fényt ad, ennélfogva nem födi el a famusztrát.
Postaosomag, körülbelül 35 négyszög méter (2 közép nagyságú szobára való) 5 frt 90 kr. vagy 9 1/2 márká

A közvetlen megrendelések minden városban ahol raktáron vannak ide küldendők — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek a bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gvári jegyre, mivel azt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba

Cristoph Ferenc
a valódi szobapalló fénylakk feitalálója és egyedüli gyártója.

FÖRÁKTÁR: 50

DAHINTEN VIKTOR
vaskereskedésében. GYULAFEHÉRVÁRT.

**Könyvtáskák,
taneszközök,
rajztáblák,
finom rajztollak,
festékek,
tolltartó
dobozok,
irkatartók,
stb. stb.**

**a legjutányosabb
árban
kaphatók**

Papp György
papirkereskedésében
Gyulafehérvárt.

